

MURATHAN MUNGAN'IN ŞAHMERAN'IN BACAKLARI'NDA METİNLERARASI İLİŞKİLER* THE INTERTEXTUAL RELATION SHIPS WITH IN MURATHAN MUNGAN'S STORY OF ŞAHMERAN' S LEGS

Yılmaz EVAT**

Öz

Metinlerarasılık kuramına göre her edebî metin kendisinden önce yazılanlarla ilişkilidir. Hatta her yeni edebî metin, başka metinlerin dönüşüme uğramış hâlidir. Metinlerarasılık kuramı Rus Biçimcilerine dayanır. Julia Kristeva bu kavramı ortaya atarak "Hiçbir metin daha önce yazılmış başka metinlerden bağımsız olarak yazılamaz, açık ya da kapalı bir biçimde her metin daha önce yazılmış metinlerden izler taşır ve önceki metinleri anımsatır." tespitini yapar. Bu kuramı Mikhail Bakhtin, Roland Barthes, Micheal Riffaterra, Laurent Jenny, Gerard Genette geliştirmişlerdir.

Murathan Mungan'ın Şahmeran'ın Bacakları adlı öyküsü metinlerarası ilişkiler bağlamında zengin özellikler içermektedir. Başta hikâyenin adı Şahmeran Efsanesi'ni hatırlatmaktadır. Öyküdeki "Yılanla insanın dostluğu ya da düşmanlığı elmanın tarihine dayanır." cümlesi Hazret-i Âdem ile Hazret-i Havva'ya bir göndermedir. Yine öyküde sık sık geçen "kuyu" sembolü de Hazret-i Yusuf'u hatırlatmaktadır. Ayrıca metinde geçen "Danyal, Yuşa, Musa, Zülkarneyn" gibi isimler kutsal metinlerde geçen peygamber isimlerine bir göndermedir. Musa ve Tevrat isimleri Mısır'daki Firavun dönemini anımsatmaktadır. Öyküde geçen "Süleyman" ve "mühür" kelimeleri Hazret-i Süleyman dönemini, ölümsüzlüğün sırrını aranmasıyla ilgili olay örgüsü kutsal metinlerde de yer alan Hazret-i Hızır ve İlyas peygamberlerin dönemlerini çağrıştırmaktadır. Murathan Mungan bu öyküsünde iç içe geçmiş birçok hikâyeyi anlatır. Yazar, öyküsünü metinlerarasılık bağlamında yeniden yazmıştır.

Bu çalışmada Murathan Mungan'ın Şahmeran'ın Bacakları isimli öyküsü metinlerarası ilişkiler bağlamında incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Murathan Mungan, Şahmeran'ın Bacakları, Metinlerarası Kavramlar, İhanet, Nefis.

Abstract

According to the theory of intertextuality every literary text is related to what was formerly written before itself. Infact, every new literary text is the transformation of other texts. Intertextuality theory is based on the Russian formalists. By suggesting the concept Julia Kristeva jots down "no text can be written regardless of any other written texts before, clear or unclear it is reminiscent of previously written texts, and it reminds of the earlier texts." Mikhail Bakhtin, Roland Barthes, Michael Riffaterra, Laurent Jenny, Gerard Genette have improved this theory.

Murathan Mungan's "Şahmeran's legs" story contains rich features in the context of intertextual relations. At first, the name of the story recalls the legend of Sahmeran. In the story, the statement "The Snake and the man's friendship or enmity is based on the history of the apple" is a reference to Adam and Eve. Also the the symbol of "well", which is often repeated in the story, recalls Joseph. Further more the mentioned words "Daniel, Joshua, Moses" is a reference to such prophet names as the names of sacred texts. Mose sand Old Testament names remind the period of the Pharaoh in Egypt, The "Solomon" and "seal" the words are reminiscent the period of Solomon, and the search for the secret of immortality in the plot in the sacred texts recall the periods of the prophets Khidrand Ilyas. Murathan Mungan in his story tells several the tales which are inter twined. The author re-wrote the story in the aspect of intertextuality..

In this study, Murathan Mungan's story "Şahmeran'in legs" will be examined in respect of intertextual relationships.

Keywords: Murathan Mungan, Şahmeran's Legs, Intertextualconcept.

1.GİRİŞ

Postmodern edebiyatın önemli isimlerinden Murathan Mungan "Anlatıya dayanan Doğu öykücülüğüyle kurmacaya dayanan Batı öykücülüğünü kendi sanatında mezcetmiştir." (Lekesiz 2001: 226). Yazarın bu özelliğinden dolayı anlatıları metinlerarası ilişkiler bakımından zengindir. Bu makale Aktulum'un 'Metinlerarasılık/Göstergelerarasılık' adlı kitabındaki temel metinlerarasılık kavramları esas alınarak yazılmıştır.

Bu kavramlardan biri okur merkezli edebî kuram olan metinlerarasılıktır. "Bir yazar başka bir yazarın metninden parçaları kendi metninin bağlamında kaynaştırarak yeniden yazar." , "Metinlerarasında her metnin kendinden önce yazılmış öteki metinlerin alanında yer aldığı, hiçbir metnin eski metinlerden tümüyle bağımsız olamayacağı" düşüncesi öne çıkar. Yani "Bir metin hep daha önce yazılmış metinlerden aldığı kesitleri yeni bir birleşim düzeni içerisinde bir araya getirmekten başka bir şey olmadığına göre" ,

* Bu makale, 19-21 Ekim 2011 tarihleri arasında Isparta'da düzenlenen "II. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu"nda sunulan bildirinin genişletilmiş hâlidir

** Dr. Öğr. Gör., Aksaray Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, yilmazevat@hotmail.com

“Metinlerarası da hep önceki yazarların metinlerine, eski, edebî bir geleneğe bir tür öykünme işlemi”nden başka bir şey değildir. Kısacası bu bağlamda her edebî eser bir metinlerarasıdır. La Bruyere’in söylediği gibi “Her şey daha önce söylenmiştir. Yedi bin yıldır, insanlar vardılar ve düşünmektedirler.” Metinlerarası da bu çerçevede “Her şey daha önce söylenmiştir.” sözlerinden hareket eder (Aktulum, 2011: 452). Nitekim yıllarca La Fontain’e ait kabul edilen Ağustos Böceği ile Karınca hikâyesi 16. yüzyılda kaleme alınmış, Güvâhî’nin Pend-nâme’sinde de mevcuttur (Tökel 2008: 14). Bir başka ifadeyle “Söylediği sözün kendisinden evvel başka bir insan tarafından söylenmediğini bilen tek insan vardı; o da Âdem’di.” (Tökel 2008: 15).

2. ŞAHMERAN’IN BACAKLARI ADLI ÖYKÜDE METİNLERARASILIĞIN İZLERİ

Mungan’ın ‘Şahmeran’ın Bacakları’ adlı öyküsü, “iki ya da daha çok metin arasında bir alışveriş olarak tanımlanan bir metinlerarasılık” (Aktulum 2011: 452) örneğidir. Çünkü metinlerarasında her metnin kendisinden önce yazılmış öteki metinlerin alanında yer aldığı hiçbir metnin eski metinlerden tümüyle bağımsız olamayacağı düşüncesi öne çıkmaktadır. Kavram genel anlamıyla bir yenidenyazma işlemi olarak da ele alınabilir. Yani bir yazar, başka bir yazarın/edebî eserin metninden parçaları kendi metninin bağlamında yeniden yazar. Mungan, Şahmeran efsanesine metinlerarası işlev de yükleyerek ve yeni bir anlam katarak yeniden yazmıştır. Bu bağlamda “İnsanoğlu ihanet eder.” cümlesini leitmotiv olarak kullanan Mungan bu öyküyü insanoğlunun ihanetini, dönemliğini kanıtlamak için yazmış ve bu sebeple Şahmeran efsanesini referans almıştır

2.1. ALINTI

Metinlerarasılığın önemli kavramlarından biri de ‘alıntı’dır. Aktulum’a göre alıntı bir metnin başka bir metinde açıkça ve kelimesi kelimesine yinelenmesi işlemidir. Genette’ye göre ise “Biçimsel olarak ve çoğu zaman bir metnin başka bir metindeki somut varlığı” biçiminde tanımladığı ortak birliktelik ilişkisi içerisinde yer alan alıntı yöntemiyle bir metne yapılan göndermede, yapıtın adı ya da yazarı açıkça bildirilir. Alıntılanan kesitler belirtilir. Ayrıca Riffaterre’in deyişiyle “Alıntı bir iz bırakmalıdır.” (Aktulum 2011: 416). Bu bağlamda Mungan’ın *Şahmeran’ın Bacakları* adlı öyküsünde bir anonim öykü olan Şahmeran efsanesini bölüm bölüm -Danya’ın Oğlu Camsap’ın Hikâyesidir; Yuşa’nın oğlu Belkiya’nın Şahmeran’a İhaneti Üzerine Şahmeran’ın Anlattığıdır; Cihanşah ile Gevhereng’in Hikâyesidir- gibi alıntılanmıştır. Bu alıntılar ihanet, ihtiras, dönemlik ve aşk bağlamında öykünün atmosferine, temasına katkıda bulunmuştur. Ayrıca Mungan kendi öyküsünde öz-alıntılara da yer vermiştir. Öz-alıntı “başkalarını ya da geçmişte kendimize ait sözlerimizi alıntılarız. Bazı deneyimlerimizi böylelikle öz-alıntı biçiminde sunarız.” şeklinde ifade edilmektedir (Aktulum, 2011: 416). Sözelimi Mungan yazdığı ana metinde babaannesine ilgili bir hatırayı nakleder. Babaannesini “yüzü hiç gülmeyen, insanın yüzüne baktığında sanki içini bütün çıplaklığıyla gören, görebilen bir kadını” diye tasvir ederken işlediği ilk Şahmeran’ı ona götürdüğünde ölmek üzere olduğunu “Ne garip yazgı!” ünlemiyle dile getirmektedir. Yazar, babası ve Şahmerancı Mahir Usta’yla ilgili bir anısında da şunları ifade etmektedir: “Ustam bilge bir kişiydi ve işimin zorluğunu o an anlamıştım. Ustamla ilk görüşmemde “Ustam Şahmeran’ı tanır mısın?” diye sordu. Başımı salladım. Akşam babama sormuştum. Şahmerancı ne demek?” diye. Babam da: “Şahmeran nakşedip satan adama Şahmerancı derler.” dedi. Peki, “Şahmeran ne demek?” diye sorduğumda ondan “Babaannemin evinin duvarında asılı olan garip yaratığın adı olduğunu” öğrendim. Ustam işte “Sen çizeceksin onu. Sen çizemezsen çırağın çizecek.” dedi. “Bütün Şahmeranların birbirine benzediği gibi bütün insanların da birbirine benzediğini” ifade etti. Babama “Bu çocuk çok zeki.” diyerek bana da “Sende insanların içini görme gücü var. Sen iyi bir Şahmerancı olacaksın.” dedi (Mungan, 2008: 16-17-18). Yazar, metnin sonunda ustasını son olarak ziyarete giderken zihninde ustasına ihanet etmediğini düşünür. Ustasına kitap yazarlığının da bir nevi Şahmerancılık olduğunu söylemeyi tasarlar. Ayrıca ustasının kendisine çocukken söylediği şu sözle onu teselli etmeyi düşünür: “Sende insanların içini görme gücü var.” (Mungan, 2008: 96). Yazarın öz alıntıları da metnin ana teması olan ihanet kavramının güçlenmesine hizmet etmiştir.

2.2. ANIŞTIRMA

Metinlerarasılığın diğer önemli bir kavramı da anıştırmadır. “Metinlerarasılığın çok kullanılan bir biçimi olan anıştırma, bir metne bir düşünceye, bir şeye doğrudan, belirtmeden sezdirim yoluyla gönderme yapılmasıdır.” (Aktulum, 2011: s. 419). Bir başka ifadeyle anıştırma “Bir sözcüğün alıntılanması ya da bir başka yapıtın kimliği söylenmeden ya da açıkça bildirilmeden anılmasıdır.” Ayrıca Dictionary of Word Literary Terms, anıştırmayı şöyle tanımlar: “Bir şeyi doğrudan anmadan belirtme.” (Aktulum 2011: 420).

Öyküde anıştırmaya birkaç örnek vardır. Ancak bunlar içinde bir tanesi çok ilginçtir. Şöyle ki: Mungan’ın öyküsündeki “Yılanla insanın dostluğu- ki buna düşmanlığı da diyebiliriz- eskiye, çok eskiye uzanır, ta elmanın tarihine dayanır.” (Mungan 2008: 23). Bu ifadeler, kutsal kitaplardaki (İncil, Tevrat ve

Kur'an-ı Kerim) Hazret-i Âdem ve eşi Hazret-i Havva'nın yasak meyveden yemeleri olayını anıştırmaktadır. Bu anıştırma ihanetin, dönecliğin, nefse esir olmanın ilk insanlar kadar eski olduğunu ifade etmek içindir.

Şahmeran'ın Bacakları'nda insanoğlunun yapısındaki hırs, tutku, ebedi saadet irdelenir. İnsanoğlu hırsını, tutkusunu kontrol altına almazsa kendisine ve türüne ciddi zarar vermekte hatta ölüme bile götürmektedir. Öyküde bu bağlamda iç anlatı olarak Süleyman Mührü anlatılır. Hırsının esiri olan Ukap Süleyman Mührü için ölüme gider: "Belkiya olacakları seziyordu ama yapacak bir şey yoktu artık, Ukap'ı hiçbir şey durduramazdı. Yüzüğe değil ölümüne gidiyordu. Son adımını atmıştı ki, ejderhanın gürleşen soluğu Ukap'ın tüm gövdesini sardı." (Mungan, 2008: 59). Ukap'taki Süleyman Mührü vasıtasıyla sonsuzluğa, cennete ulaşma arzusu hâliyle bütün insanların sorunsalıdır. Bundan dolayı insan bu arzusuna ulaşmak için çeşitli kurtarıcılara ihtiyaç duymuştur. Bu bağlamda öyküdeki "Dünya sonsuz uykusundaydı; demek ki herkes bir uyanışı bekliyordu." (Mungan, 2008: 58) cümleleri dünyanın kıyamete yakın zamanlarında beklenen insanlığın kurtarıcısı İsevilerdeki "Mesih", Muhammedilerdeki "Mehdi" inancını anıştırmaktadır. Yine öyküde geçen "mağara, örümcek ve son yalvaç" ifadeleri Hazret-i Muhammed'in Mekke'den Medine'ye hicret ederken saklandıkları mağarayı ve mağaranın ağzını ağlarıyla kapatan örümcek olayını anıştırmaktadır. Yazar insanoğlunun yapısını irdelerken başka anıştırmalar da kullanır. Sözelimi öyküde geçen "Yemliha" adı Ashab-ı Kehf yani halk arasında "Yedi Uyur" diye bilinen öyküdeki kahramanlardan birinin adını anıştırmaktadır (Mungan, 2008: 24). Yine öyküdeki Camsap'ın terk edildiği kuyudan Şahmeran'ın ülkesine geçişi onda yeryüzüne (yani kuyudan önceki) geldiği yere dönme arzusu uyandırmaktadır. Her ne kadar Şahmeran'ın ülkesi masal bahçesi gibiyse de insanda yaradılışında var olan ontolojik güvenlik arayışı sebebiyle bu "Yitik cennet" (ebedî mutluluk) arayışını anıştırmaktadır (Mungan, 2008: 33). Bu anıştırmaların hepsi insanoğlunun yapısını anlatmaya yaramıştır.

Öyküdeki "araf" kelimesi Kur'an-ı kerimdeki A'raf Sûresi'ni anıştırmaktadır. Gelen paragraftaki "arafta kalmış" deyişi bunu sezdirmektedir: "Var oluşunun ayrıksı kimliğine tutsak edilmişti bir kez. O görkemli, o kutsal, o güzel varlığı ne insanların, ne de yılanların dünyasında tam olarak yer bulamamış, arafta kalmış, kendi cehenneminde sessiz ve yalnız bekleyip duruyordu. Tebaasının uyanışı bile kendi ölümüne bağlıydı." (Mungan, 2008: 39). Yazar bu anıştırmayla insanın yapısına dair bir durumu -araf-Şahmeran üzerinden de irdelemiştir.

Bir başka anıştırma örneği de "Belkiya'nın bir deniz kabuğuna kulağını dayayıp kendisini sessizlikten kurtaracak bir ses bekliyordu." cümlesinde görülmektedir. Bu cümle Yunan efsanesi olan Deniz Kabuğundan Okyanusun Sesini Dinleme'yi anıştırmaktadır. Bununla birlikte öyküde geçen "Ölümsüzlük Otu" tabiri Gılgamış destanıyla Lokman Hekim öyküsünü anıştırmaktadır. İnsanlık ilk çağlarından beri ölümsüzlük arzusunu gerçekleştirmek peşindedir. Sözü edilen anlatılarda ölümsüzlük otunun bulunmasıyla insanoğlunu bu arzusuna kavuşacaktır. Ancak insanlığın bu en eski rüyası henüz vücut bulmamıştır (Mungan, 2008: s. 52). Bu anıştırmalar da yine insanoğlunun hırsını ve sonsuzluk arayışını ifadeye yaramıştır.

Öyküdeki "İnsanlığı hak etmedikleri düşüncesiyle yeniden asıllarına yani maymuna döndürülmüşler." (Mungan, 2008: s. 72) cümlesi Kur'an-ı Kerim'in A'raf suresinin "Böylece onlar kibre kapılıp yasak kılınan şeylerden vazgeçmeyince, biz de onlara, hor ve zelil maymunlar olun, dedik." mealindeki ayetini (Yazır 2009: 171. ayet) anıştırmaktadır. Bu anıştırmada da insanoğlunun yapısı irdelenmiştir. İnsanın yapısında nankörlüğün olduğu ifade edilmiştir.

Son olarak öyküde geçen "Sevmek kolay değildir Cihanşah. Sevmek emek ister." cümleleri Cengiz Aytmotov'un *Selvi Boylum Al Yazmalım* adlı romanındaki sevgi kavramıyla ilgili ifadeleri anıştırmaktadır (Mungan, 2008: 81). Bu anıştırmada insanoğlunun yapısında bulunan bir başka duyguyu olan sevgi kavramını ifadeye yaramıştır.

2.3. GÖNDERGE

Metinlerarası kavramlardan biri de göndergedir. Gönderge bir yapıtın başlığını ya da bir yazarın adını anmakla yetinmektir. Bir metinden alıntı yapılmadan okuru doğrudan bir metne yollar. Gönderge yapıtın bağlamına göre daha çok izleksel göndergeye de belli bir anlam yüklendiğinden ve açık göndergenin altından (kapalı) bir anlam çıktığından gönderge kimi zaman kapalı alıntı yöntemi olan anıştırma ile karışır (Aktulum 2011: 435-436). Sözelimi Danyal, Yuşa, Musa, Süleyman gibi isimler İsrailoğullarına gönderilen peygamberlere göndergedir. Camsap'ın terk edildiği kör kuyu ise Hz. Yusuf ve Züleyha kıssasında geçen ve Hz. Yusuf'un kardeşleri tarafından terk edildiği kuyuya göndergedir (Mungan 2008: 30). Ayrıca öyküde geçen 'Mühr-ü Süleyman' tabiri de İsrailoğullarına gönderilen peygamberlerden Hz. Süleyman'ın mührüne göndergedir. Ancak bu mühür bütün canlılara söz geçirme gücünün, bütün dünyaya hükmetme düşünün sembolüdür. Bir başka gönderge örneği de öykünün 66. sayfasında geçmektedir: Yaşlı ermişin sözünü ettiği gibi "Çin Seddi'ndeki tek kapıdır bu, yılın üç yüz altmış dört günü kapalıdır. Yılda bir gün açılır. Baharın ilk

günü Zülkarneyn gelir açar kapıyı. Sonra yeniden kapanır, ta gelecek bahara kadar.” cümlelerinde geçen Zülkarneyn ismi Kur’an’da geçen Zülkarneyn peygamberin ismine bir göndergedir (Mungan 2008: 66). Hikâyede bunlar gibi onlarca gönderge mevcuttur. Hz. Hızır, Tevrat, İncil, Nehrevan, Zümrüd-ü Anka, Tavus-u Azam, Kafdağı, Şahmeran, Camsap, Kara Kitap, Ukup, Hz. Yusuf, Belkıya, Çin Seddi, Bengisu, Ab-ı Hayat, Cihanşah, Gevherengin, Gulyabaniler ülkesi, Şah Mürg, Tahmur Şah, Bağdat, Hz. Âdem, Padişah Keyhüsrev, Vezir Şehmur, Buhara Medresesi, Horasan padişahu, Vezir Haccac, Kudüs, Karıncalar Ülkesi vb. Bunlardan Hz Musa, Allahu Teâlâ’nın dört büyük kitaptan biri olan Tevrat’ı verdiği ve yeryüzünde dinini tebliğ edip hâkim kılması için İsrailoğullarına gönderdiği Kur’anda adı geçen büyük peygamberlerden biridir. Zümrüd-ü Anka Doğu mitolojisinde yeri olan ve Kaf dağında yaşayan ve her hayvandan kendisinde bir özellik bulunan, yüzü insan yüzünü andıran, uzun boyunlu, mitolojik bir kuştur. Kafdağı, mitolojideki ifadeye göre çadırın orta direği gibi gökyüzünü taşıdığına ve yeryüzündeki bütün kıtaların (anakaraların) anası olduğuna inanılan engellerle dolu bir dağdır. Tavus-u Azam, Anadolu’da yaşayan bir kavim olan Yezidilerin taptığı ilk yaratılan melek, diğer adı Melek Tavus, en büyük şeytan anlamında olan bir mitolojik varlıktır. Nehrevan, Hz. Ali ile Hariciler arasındaki savaşın yapıldığı lanetli kentin adıdır. Belkıya hikâyesi, Şahmeran’a ilk ihanet eden insanoğlunun hikâyesinin adıdır. Yûşa, hikâyede Yahudi hükümdarının adı olarak geçer. Belkıya da Yûşa’nın oğludur. Ukup, bilge olmayan Yahudi bilginin adıdır. Tevrat’ı Eksiltme Hâdisesi, Kur’an’da Meryem suresinde bahsi geçen, hahamların Tevrat’ın hükümlerini değiştirme olayına bir göndergedir. Metindeki göndergeler yine farklı bağlamlarda insanoğlunun mayasındaki iktidar, ihanet, sevgi, bilgi, inanç... gibi kavramların irdelenmesine yardım etmiştir.

2.4. ANLAM ANLAMLAMA

Metinlerarasılığın bir başka kavramı “anlam anlamlama”dır. Okur, metindeki bir göndergenin içerisine girdiği yeni bağlamdaki, yeni anlamı bulmaya çalışır. İşte bu yeni anlama Riffaterre “anamlama” adını verir (Aktulum 2011: 40). Sözelimi Danyal, ana metinde (Şahmeran’ın Bacakları’nda) bilge kişi, görünenin altındakini eşeleyen, dipteki gerçeği arayan kişi olarak anlamlandırılmıştır. Bu bağlamda Camsap, Danyal’ın (bilge kişinin) oğlunun adıdır. Kara Kitap, Danyal’ın ömrü boyunca aradığı ve bulduğu sırları, bilgileri not ettiği kitabının adıdır. Onun aradığı da ölümsüzlük gizidir. Yemliha, Şahmeran’ın asıl adı, Şahmeran ise insanların bildiği efsanedeki adıdır. Şahmeran’ın hikâyedeki anlamı “yılanların padişahı” anlamındadır.

2.5. ANLAMSAL DÖNÜŞÜM

“Anlamsal dönüşüm” adı verilen, metinlerarasılığın diğer bir kavramı alt metnin anlamında meydana gelen izleksel dönüşümlerdir. İki tip anlamsal dönüşümden söz edilebilir: Öyküsel ve pragmatik dönüşüm. Öyküsel dönüşüm de kendi içinde iki biçimde gerçekleşir. a) Elöyküsel dönüşüm: Yani bir metnin eylemiyle onun altmetninin eylemi arasındaki izleksel benzeşim ya da ayırım. b) Ben öyküsel dönüşüm: Yani bütünüyle daha önce yazılmış bir yapıya yazarın kendi izleksel anlamını vermesi. *Şahmeran’ın Bacakları* adlı öyküde öyküsel ve özellikle ben öyküsel bir dönüşüm söz konusudur. Genette öykü ile tarihsel ve coğrafi çerçeveyi anlamaktadır. Buna göre bir eylem, bir öykü zamanından başka bir öykü zamanına ya da bir yerden başka bir yere aktarılırken eylemde meydana gelecek değişiklikler öyküsel dönüşümdür. Ben öyküsel dönüşüm ise bütünüyle daha önce yazılmış bir yapıya yazarın kendi izleksel anlamını vermesidir (Aktulum 2011: 422-423). Murathan Mungan başka bir zamanda ve mekânda yazılmış olan Şahmeran efsanesini kendi çocukluk anılarının bağlamında yeniden yazmıştır. Bu çerçevede efsane, ben öyküsel bir dönüşüme uğratılmıştır. Bu bağlamda yazar kendi hayatının da ihanetlerle örülü olduğunu vurgulamıştır: “Tüm yaşamımın gerçekten bir Şahmeran hikâyesi olduğunu daha sonraki yıllarda, daha büyük bedellerle, daha büyük acılarla anlayacak, kavrayacaktım.” (Mungan, 2008: 39). Öykü bu yönüyle metinlerarasılığın diğer bir kavramı olan “bağlam değiştirmeye” de uymaktadır. Yani Kristeva’nın ifade ettiği gibi eski metni aynen yinelemeden yeni bağlamda bir metin oluşturulmuştur (Aktulum 2011: 424).

2.6. ESİN-ESİNLEME

Şahmeran’ın Bacakları’nda metinlerarasılığın kavramlarından biri olan esin-esinleme de vardır. Mungan, kendi öyküsünü yazarken altmetin olan Şahmeran efsanesinden esinlenmiştir. Bu durum aynı zamanda metinlerarasılığın diğer bir kavramı olan etki-etkilenme ile de örtüşmektedir.

2.7. BASMAKALIP SÖZ

Bir metinlerarasılık kavramı olan basmakalıp söz çoğu zaman, anonim bir kimliği ile belirir. Hiç değişmeyen, hep aynı kalan şey olarak da tanımlanabilir. Mungan’ın öyküsünde çok sayıda basmakalıp sözler belirlenmektedir: “Başboş avare çocukların sonu iyi olmazmış.”, “İnsan bilmediği şeye el uzatmamalı.”, “Bilmek lanetlenmektir biraz da...”, “İnsanoğlu ihanet eder.”, “Evvvel zaman içinde...”, “İnsan ömrü kısadır.”, “Ömrü yetmedi.”, “Kendisi ve başkalarını sınamak.”, “Kör kuyuda yazgısına terk edilmek.”, “Gerçeğe abdal olmak.”, “seninle ilk ve son karşılaşmamız bu.”, “Ele vermek”, “Fırsatlar da tuzaklar

gibidir.", "Uсталık sabır ister.", "Daha çok toysun.", "Kara sevda kansız, kurbansız olmazmış derler." , "Hayat böyle..", "Hayat bir tek göz yummasıyla bitiyor.", "Gelecek vaad etmemek", "Ocağı sönmek", "Gönül borcu" vb. Basmakalıp sözler de öyküde insan yapısının irdelenmesine hizmet etmiştir.

2.8. DÜŞÜNÜYAPIBİRİM

"Düşünüyapıbirim" de metinlerarası kavramlardandır. J. Kristeva, her metnin yapılanmasında değişik düzeylerde somutlaşan ve metne izlediği yol boyunca tarihsel ve toplumsal yerlemlerini veren metinlerarası işleyişe düşünüyapıbirim der (Aktulum 2011: 430). Bu meyanda öykü boyunca sıkça tekrarlanan "İnsanoğlu ihanet eder." ifadesi düşünüyapıbirim'dir. Çünkü Şahmeran'ın Bacakları öyküsü değişik düzeylerde de olsa ihanet temalı Şahmeran efsanesinin yeniden yapılandırılmış biçimidir.

2.9. GENLEŞTİRME

"Bir metnin anlamsal gücüllüklerini genişleterek dönüştürme" (Aktulum 2011: 435) olarak tanımlanan genleştirme kavramı incelenen bu öyküde görülmektedir. Mungan Şahmeran efsanesini kendi hayatıyla ilişkilendirerek anlamsal dönüşüme uğratmıştır. Ayrıca Şahmeran efsanesi her yazarın kendi metnini yazmak için başvurabileceği ortak anlatsal öz olan "gereç" kavramını da karşılamaktadır.

2.10. İÇ ANLATI

"İç anlatı" metinlerarasılığın başat kavramlarından biridir. Bu kavram, anlatı içinde anlatı, öykü içinde öykü, iç öykü isimleriyle de adlandırılmaktadır. "İç anlatı" eylemlerine ya da izleklerine az çok bağlı kalarak ana metin içerisinde bir başka anlatıya yer verilmesidir (Aktulum, 2011: 439-440). Mungan Şahmeran'ın Bacakları isimli öyküsünde "Camsap'ın Hikâyesidir", "Belkıya'nın Hikâyesidir" , "Cihanşah ve Gevherengin", "Maymunlar Arasında" gibi başlıklarla iç anlatılara yer vermiştir. Andre Gide bir anlatıyı daha iyi açıklayıp aydınlatan o metindeki iç anlatıdır der (Aktulum, 2011: 440). Bu öyküde de iç anlatıların hepsi metnin hürs ve ihanetle örülü temasını açıklamış, aydınlatmış ve pekiştirmiştir.

2.11. KİPSEL DÖNÜŞÜM

Kipsel dönüşüm bir başka metinlerarası bir kavramdır. Kipsel dönüşümde metnin türü değişir. Sözelimi bir romanın sahneye aktarılması veya sinemaya uyarlandığında oluşan üslup, uzam, tema vb. değişiklikler araştırılır (Aktulum, 2011: 450) Bu çerçevede metin efsaneden modern bir öyküye dönüştürüldüğü için türü değişmiştir. Ayrıca yazarın hayatıyla da ilişkilendirildiği için metnin uzamı da Şahmeran efsanesine göre farklılaşmıştır. Hâliyle metin kipsel dönüşüme uğramıştır.

2.12. KOLAJ

Geniş anlamda alıntı ve metinlerarası göndergeyle eşanlımlı kullanılan "kolaj", sözel olsun veya olmasın yeni bir bütün içerisinde yer verilen her türden parçanın adıdır (Aktulum, 2011: 450). Bu bağlamda Mungan, Şahmeran'ın Bacakları öyküsünde basmakalıp sözler ve atasözleri ile birlikte Şahmeran efsanesinin bölümlerini montajlayarak kolaj yapmıştır.

2.13. ORTAKBİRLİKTELİK

Bir metinde bir ya da birden fazla başka metnin bulunması "ortakbirliktelik" kavramıyla ifade edilir. Metinlerarasılık iki ya da daha fazla metin arasındaki ortakbirliktelik ilişkisidir (Aktulum, 2011: 459). Mungan'ın öyküsüyle Şahmeran efsanesi arasında ortakbirliktelik söz konusudur. Ayrıca bir alt metinden (Şahmeran efsanesi) ana metne (Şahmeran'ın Bacakları) götüren bir taklit ya da dönüştürüm ilişkisine de "anametinsellik" denir (Aktulum 2011: 459). Bu bağlamda hem ortakbirliktelik hem de ana metinsellik Mungan'ın öyküsü için geçerlidir.

2.14. METİNSEL AŞKINLIK

Bir insan nasıl başka bir insanla girdiği yoğun ilişkiyle var oluyorsa aynı biçimde metin de yalnız başına var olamamaktadır. Bilinçli bir kişinin bile fikir dünyası az ya da çok çalıntı düşünce ve sözcüklerden oluşur. Onun bilinçaltında dolaşan etkiler hissedilir. Aynı şekilde bir edebî metinde de başka metinlerin etkileri hissedilir. Genette'nin deyişiyle bir metnin açık ya da kapalı bir biçimde öteki metinlerle ilişki içerisine sokulması metinsel aşkınlık olarak tanımlanır (Aktulum, 2011: 457-458). Mungan'ın bu öyküsü, Şahmeran efsanesiyle metinsel aşkınlık bağlamında ciddi bir ilişki içindedir.

2.15. ÖRGÜ

Metinlerarasılığın önemli bir kavramı da örgüdür. Barthes'in, Sollers'in, Ricardou'nun Foucault'un, Derrida'nın tanımlamalarında "Her metin çok sayıda başka metnin yer değiştirilmesi ve dönüştürülmesi ve dönüşürülmesi olması yanında çağdaş ya da önceki metinlerin parçalarıyla da dokunur. Kristeva ise metnin tanımını daha çok örme eyleminden bağımsız yapar: Her metin alıntılarının bir mozaik gibi kurulumu. Mozaik örgü gibi

değildir. Mozaikte farklı parçalar bir arada tutturulur (Aktulum, 2011: 461). Bu durumda örgü kavramı Mungan'ın öyküsüne daha uygundur. Yazar, metni Şahmeran efsanesinin unsurlarıyla yeniden örmüştür.

2.16. ÖYKÜNME

Metinlerarasılığın temel kavramlarından biri de öykünmedir. Bir yazar bir başka yazarın üslubundan yola çıkarak kendi metnini yazar. Yani bir yazarın dil ve anlatım özellikleri, sözleri taklit edilerek gerçekleşir. Bir başka ifadeyle öykünme, aynı biçimde başka bir metni aynı düzgüyle kopyalayarak yeni bir örnek üretmektir. Kısacası öykünmeyle bir yazar benzerini yapmaya uğraşır (Aktulum, 2011: 462). Murathan Mungan bu öyküsünde Şahmeran efsanesine öykünmüştür. Yani yazar kendi hayatıyla ilişkilendirerek eleştirel, yergisel ve övgüsel amaçlar bağlamında öykünmüştür. Sözgelimi şu cümlede yazarın kendini övmesi söz konusudur: "Başboş avare bir çocuk olmayayım diye beni Şahmerancı yanına çırak veren babam, nereden bilebilirdi ki bu çıraklık serüveniyle birlikte benim böylesine başı dolu avare bir çocuk olacağımı..." (Mungan, 2008: 97). Gelen şu cümleler de öykünmenin yergisel ve eleştirel amaçla yapıldığını ortaya koymaktadır: "...Bu gücü kötüye kullanabilirsiniz. Bu da insanlığın sonu olur. Siz de kendi soyunuzdan olanların yıkımına yol açıyorsunuz... Kendi soyunuzu mutsuz edeceksiniz siz..." (Mungan, 2008: 59). "Zulümle beslenen bir imparatorluğun ne kadar ayakta kalabileceğini sanıyorsun sen? Er geç yıkılacaktır." (Mungan, 2008: 93). "Bu kenti onlar kurmuşlar fakat gün günden bozulmuşlar, değerlerini yitirmişler. Doğrularını unutmuşlar; kötülükler, eziyetler, güvensizlik, bozgunculuk almış yürümüş. Kimsenin kimseye güveni kalmamış, herkes birbirinin kanıyla, emeğiyle beslenmeye başlamış. Düşmanlık, zulüm, işkence, yalan, dolandırıcılık gündelik yaşamın gerçeği olmuş." (Mungan, 2008: 72).

2.17. ÖZGÜNLÜK

Metinlerarasılık unsurlarından "özgünlük", postmodern anlayışa göre tartışılan bir kavramdır. Artık özgün bir yapıttan değil, yinelenen bir yapıttan, öncekilerden aldığı kesitleri yeni bir birleşim düzeni içerisinde yinelemekten başka bir şey olmayan bir eserden söz edilmesi gerektiği düşüncesi benimsenmiştir. Özgünlük kuruntudan başka bir şey değildir. La Bruyere'in "Her şey daha önce söylenmiştir." görüşü postmodernistlerce metinlerarasılık bağlamında sıklıkla yinelenmiştir (Aktulum, 2011: 463). Bu çerçeveden bakılırsa öykü, özgün olmayıp Şahmeran efsanesinin ihanet bağlamında yeniden tekrarlanmış hâlidir.

2.18. SÖYLEMLERARASILIK

Bir diğer metinlerarasılık kavramı da söylemlerarasılıktır. Söz geniş bir söylemlerarası içinde gerçekleşir. Öyle ise metinlerarasılık söylemlerarasılığın içinde yer alır. Buna karşılık söylemlerarasılık her metnin yapıcı bir iyesidir. Kökeni Bakhtin'in söyleşimcilik kuramına uzanan geniş bir kavramdır. Marc Angenot, toplumda söylenen her şeyin modellerden önceden kurulmuş şeylerden yola çıktığını ileri sürer. Bir söylem burada olandan yola çıkılarak ya da basmakalıplardan oluşturulur. Angenot'ya göre tüm söylemler, aralarında bağıntılıdır. Herkesin ortak olarak kabul ettiği düşünceler de öyledir, bir söylemden ötekine gezer dururlar. Angenot buna söylemlerarasılık adını verir. Söylemler öteki söylemlerle ilişkilidir. Söyleşimcilik (diyalogisme) gibi söylemlerarasılık da genel olarak söylemlerin aralarındaki etkileşimine gönderir (Aktulum, 2011: 467-468). Bu bağlamda Mungan'ın öyküsü de daha önce söylenmiş sözlerden izler taşımaktadır. Yani metinlerarasılığı da içeren bir söylemlerarasıdır.

2.19. SÖZ ÖBEĞİ

Söz öbeği de söylemlerarasılık gibi bir metinlerarasılık kavramıdır. Eski döneme ait edebî metinlerde karşımıza çıkan bir eserde ana kalıbı oluşturan ve anlamı belirleyen en küçük biçime verilen addır. Riffaterre'in metinlerarası tanımlamaları sırasında karşımıza çıkan söz öbeği, Saussure'deki çevriklemenin bir türü olan sözcük altında sözcük kavramından esinlenir. Metnin yapısında bulunan bu anlamsal "sözcük altında sözcük" ya da "çevrikleme" söz öbeğini oluşturur. Okurun rolü bu söz öbeğini bulmaktır. Çünkü bu metni biçimleyen yapısal ana kalıbı kavramaya imkân sağlar (Aktulum, 2011: 470-471). Sözgelimi incelenen bu ana metinde ve alt metinde geçen 'Şahmeran, Camsap, Belkiya, Ukap, Kara Kitap, Âdem, Havva, Danyal, Yuşa, Musa, Yusuf, Hızır, Zülkarneyn, Nehrevan, Gulyabani, Haccac, Vezir Şehmur, Tavus-u Azam, Zümrüd-ü Anka, Kafdağı, Tevrat, İncil, nefis, ihanet, insanoğlu ihanet eder, kuyu, mağara, ölümsüzlük otu, elma ağacı, yol, yolculuk, yitik cennet, Süleyman Mührü, Cihanşah, Şah Mürg, ölüm, sevgi, Gevherengin... vb. kavramlar birer söz öbeğidir. Söz öbekleri insan mayasının -hırs, ihanet, sonsuzluk, sevgi, bilgi vb. irdelenmesine hizmet ederek öykünün anlamının oluşmasına katkı sağlamıştır.

2.20. TAKLİT

Metinlerarasılık kavramlarından "taklit" ile yazar Mungan örnek aldığı "Şahmeran" anlatısıyla yeniden kendi metnini üretmiştir. Bu anlamda taklit bir eserin arı ve yalın bir kopyası olarak anlaşılmalıdır. Taklit bir metnin düşüncesini ve biçimini özümsemek ve ondan yeni bir ürün çıkarma işidir (Aktulum, 2011: 473). Bu bağlamda Mungan'ın Şahmeran'ın Bacakları orijinal bir taklit örneğidir.

2.21. TAMAMLAMA VE SÜRDÜRÜM

Tamamlama da bir şeyin belli bir noktada bırakıldığı ve tamamlanmadığı şeyi açıklamak için kullanılır. Metinlerarasılık kavramı olan tamamlama, sürdürümden farklıdır. Tamamlama değişik sebeplerle bir başkasının yarım kalan yapıtını sonlandırmaz. Sürdürüm ise kendi yapıtını sürdürme anlamında kullanılır. Sürdürüm daha genelleşici olup bitmemiş bir yapıtın devamı düşüncesini kapsar (Aktulum, 2011: 473-474). Mungan'ın öyküsü tamamlamadan ziyade "sürdürüme" uymaktadır. Çünkü Şahmeran efsanesini, yazar yeni bir çeşni katarak yeniden yazmıştır. Yani sürdürmüştür. Sözgelimi Robinson Crusoe sürdürümün bir örneğidir. Bu eser Daniel Defoe'nin ardından birçok kez, birçok yazar tarafından yeniden yazılmıştır. Yani sürdürülmüştür (Aktulum, 2011: 474).

2.22. EPİGRAF

En öze indirgenmiş bir tür önsöz, önsözün bir özeti, alıntının özü olan epigraf, bir başka metinlerarası kavramdır. Kimi zamanlar ait olduğu yazarın adı da verilir (Aktulum, 2011: 475). Mungan'ın incelenen öyküsünün başında değil ama kitabın başında "Sed ignotis perierunt mortibusili" biçiminde bir tanımlık (epigraf) vardır. Onlar kimsenin bilmediği bir ölümle yitip gittiler anlamına gelen bu epigraf insanoğlunun hırsının çeşitli ölümlere sebep olduğunu ifadeye yaramıştır. Bu meyanda epigraf hem Şahmeran'ın Bacakları öyküsünün hem de kitaptaki diğer öykülerin içeriğine katkıda bulunmuştur. Ayrıca incelenen hikâyenin Süleyman Mührü başlıklı kısımda bölümün özeti birkaç cümleyle yer almıştır.

2.23. ÜST METİNSELLİK

Üstmetinsellik de bir metinlerarasılık kavramı olup metnin genel bir ulama sessiz, kapalı ya da kısa ve özlü olarak bağlanmasıdır. Her özgün metnin bağlı olduğu genel ya da aşkın ulamların - söylem tipleri, sözcelem biçimleri, edebî türler vb.- bütünü olarak tanımlanır (Aktulum, 2011: 477). Üstmetinsellik bağlamında Şahmeran'ın Bacakları, Şahmeran efsanesine bağlı bir metindir.

2.24. VARYASYON

Varyasyon, kısaca bir yapıt ya da izlek üzerinde bir yeniden yazmadır (Aktulum, 2011: 478). Bu ifadeye göre Mungan'ın öyküsü Şahmeran öyküsünün bir varyasyonudur.

2.25. YANMETİNSELLİK

Yanmetinsellik; metindeki başlıklar, alt başlıklar, ara başlıklar, ön sözler, son sözler, uyarılar, notlar, epigraflar, yer verilen resimler... gibi unsurlardır. Yanmetinsellik unsurları okurla metin arasındaki ilişkilerin kurulmasına katkıda bulunan asıl metne göre ikinci planda kalan metinsel unsurlardır. Yanmetinsel unsurlar hep metin dışı unsurlar olarak görülmelerine rağmen aslında metnin alınlanması ve yorumlanmasındaki rolleriyle çok önemlidirler. Bu sebeple bazı yanmetinsel unsurlar, metnin ayrılmaz parçaları olurlar (Aktulum, 2011: 478-479). Mungan'ın incelenen öyküsündeki yanmetinsel unsurlar şunlardır: "Şahmeran'ın Bacakları, Belkiya'nın Şahmeran'a İhaneti Üzerine Şahmeran'ın Anlattığıdır, Camsap'ın Sorduğudur, Süleyman Mührü, Bölümün Kısa Bir Özeti, Çin Seddi'nde Bir Belkiya, Cihanşah, Maymunlar Arasında... Bütün bu başlıklar, ara başlıklar okuru yönlendiren ve metnin ayrılmaz parçaları olan unsurlardır.

2.26. YENİDEN YAZMA

Yeniden yazma tabiri metinlerarasılık kuramcılarınca çoğu zaman anametinsellikle eş anlamda kullanılmıştır. Genel olarak bir yazarın metinlerinden birisini değişik amaçlarla yazması olarak tanımlanır. Yeniden yazma hangi türden olursa olsun önceki bir metnin onu taklit eden, dönüştüren, açık ya da kapalı bir biçimde ona gönderen, bir başka metinde yinelenmesi işlemleri içinde kullanılan bir adlandırmadır. Bir başka ifadeyle her yazı bir yapıştırma ve yorum, alıntı ve yeniden yazmadır (Aktulum, 2011: 481-482). Bu açıklamalar ışığında Mungan, kendine özgü amaçlar gözeterek Şahmeran efsanesini yeniden yazmıştır.

2.27. YETKE

Yetke (otorite) kavramı metinlerarasılığın bir sonucudur. Bir metin, ne denli metinlerarası bir kullanım nesnesiyse o kadar yetke doğurur (Aktulum, 2011: 483). Mungan'ın öyküsü bir metinlerarası metin olduğuna göre yazar metni üzerinde otoritesini belirtmek amacıyla Şahmeran efsanesini kullanmıştır. Böylelikle okurun metni kolayca tanınması ve kavraması sağlanmıştır.

2.28. YİNELEME

Önceden söylenmiş yeniden yazma işlemine "yineleme" denir. Yineleme biçimsel olduğu kadar anlamsal da olabilmektedir. Her yineleme işlemi biçimsel ve anlamsal dönüşümleri de beraberinde getirmektedir (Aktulum, 2011: 483-484). Dolayısıyla Mungan'ın öyküsü de metinlerarasılık bağlamında bir yinelemedir.

2.29. YORUM

Bir metni inceleme, anlamlandırma çalışması da metinlerarasılık kavramlarından “yorum” tabiri ile açıklanmaktadır. Yorumlamada, yorumlanan metne bağlı kalarak onun işleyişi ortaya konulmaya çalışılır. Yorumlama da bir tür yenidenyazma işlemidir. Bir yorumcu yazacağı metni, yorumladığı metne yaslanarak oluşturur. Onun üzerinden bir üst dil oluşturur (Aktulum, 2011: 484). Bu bağlamda Şahmeran’ın Bacakları, Şahmeran efsanesinin bir tür yeniden yorumudur.

“Yorumlayan gösterge” tabiri, bir metnin yüzeyindeki göstergelerin yorumunu yönlendiren ve tüm bu göstergelerin dolaylı olarak çağrışımlarını belirtir. Yorumlayan göstergenin işlevi dolaylı olarak okumaya aracılık etmek, okuru doğru yorum yapması için yönlendirmektir (Aktulum, 2011: 485). Buna göre Mungan’ın öyküsündeki yorumlayan ve okuru yönlendiren göstergeler şunlardır: “İhanet”, “İnsan ihanet eder.”, “Şahmeran’ın Bacakları dünyanın bütün yollarındadır.”, “Sanat bir rekabet işidir. Lakin rekabet kişiye soyluluğunu unutturmamalı.”, “...ihanet bir kere başlamaya görsün kılık değiştirip sürer insan hayatında.” vb.

Mungan’ın öyküsüyle Şahmeran efsanesi arasında bir yorum ilişkisi bulunduğu için yorumsal üstmetinsellik kavramı da burada söz konusudur.

2.30. ZAYIF VE ZORUNLU METİNLERARASILIK

Zayıf ve zorunlu metinlerarasılık tabirleri bu konunun bir başka iki kavramıdır. Jenny sıradanlaşmış, basmakalıplaşmış, okurun kolaylıkla saptayabildiği, son derece açık, özgün, çarpıcı anıştırma ve anımsamaları “zayıf metinlerarasılık” olarak adlandırmaktadır. Riffaterre ise “zorunlu metinlerarası” kavramını okurun algısını çok zorlayan göndergeler olarak ifade etmektedir. Bu durumda okur, biçimsel ve anlamsal izleri algılamakta zorlanır. Okur içerisine sokulduğu bağlamda bir uyumsuzluk oluşturan bir göndergenin anlam sorununu çözmek için metinlerarasısına başvurmak zorunda kalır. Bu bağlamda Mungan’ın öyküsü zorunlu metinlerarasısına uymaktadır. Sözgelimi Tavus-u Âzam, Şah Mürg, Belkiya, Camsap, Ukap gibi isimlerle ilgili anlatılar zorunlu metinlerarasısına örnektir.

Metinlerarasılık sanatçının hangi kültürden geldiğini bilgi ve birikiminin köklerini ve niteliğini yansıtır (Sağlık, 2014: 279). Şahmeran’ın Bacakları’nda ki metinlerarası ilişkiler esas alındığında Murathan Mungan’ın Doğu hikâye geleneğini çok iyi özümsemiği görülmektedir.

3.SONUÇ

Bu çalışmada, temel metinlerarası kavramlar ve okur merkezli metinlerarasılık kuramı ışığında Murathan Mungan’ın “Şahmeran’ın Bacakları” adlı öyküsü incelenmiştir. Şahmeran’ın Bacakları, Metinlerarası kuramı La Bruyere’in “Her şey daha önce söylenmiştir.” sözüne yaslanır. Bir başka ifadeyle yazar geleneksel efsaneyi –Şahmeran efsanesini- yeni bir yorumla modern öyküye dönüştürerek “ihanet ve ihtiras” ana fikri bağlamında “Şahmeran’ın Bacakları” adıyla yeniden yazmıştır. Bu bağlamda; Şahmeran’ın Bacakları alıntı, anıştırma ve göndergeden örülü, hem anlam anlamlama hem de anlamsal dönüşümdür. Öykü basmakalıp sözlerin yer aldığı düşünyapıbirimdir. Ayrıca öykü esinleme ve etkilenme bağlamında bir genişletmedir. Mungan’ın metninde kipsel dönüşüm, öykü içinde öykü, kolaj, ortakbirliktelik, metinsel aşkınlık, anametinsellik, üstmetinsellik ve yanmetinsellik de vardır. Şahmeran’ın Bacakları öyküsü metinlerarası kavramlardan örgü, öykünme, özgünlük, söylemlerarasılık, söz öbeği, taklit, sürdürüm, epigraf, varyasyon, yetke, yineleme ve zorunlumeninlerarası kavramlarıyla da ilişkilidir.

KAYNAKÇA

- Aktulum, Kubilay (2011). *Metinlerarasılık/Göstergelerarasılık*. Kanguru Yay.
Lekesiz, Ömer (2001). *Yeni Türk Edebiyatında Öykü 5*. İstanbul: Kaknüs Yay.
Mungan, Murathan (2008). *Cenk Hikâyeleri*. İstanbul: Metis Yay.
Sağlık, Şaban (2014). *Hikâye/Anlatı/Yorum*. Ankara: Hece Yay.
Tökel, Dursun Ali (2008). Divan Şiirinden Borges’e Katkılar. *Dergâh*, Sayı: 218, s. 11-15-16.
Yazır, Elmalılı M. Hamdi (2009). *Kur’an-ı Kerim ve Türkçe Meâli*. İstanbul: Bağımsız Yay.